

הנשמה חוזרת מעשה ה'

ערי מקלט:

דרשת ציון

"...עוד ראייה לדרכנו מן 'ספרי' "כי תשמור את כל המצוה הזאת לעשותה ויספתה לך עוד שלוש ערים על שלוש אלה, ולעתיד לבוא עתידין להפריש עוד שלוש" (וכן פרש רש"י שם והיינו [ששלוש ערי מקלט תיתוספנה] בארץ קיני וקניזי וקדמוני עיין שם). והקשה הזית רענן (הוא מן המגן אברהם) "ואם תאמר: והלא כתוב 'ולא ישא גוי אל גוי חרב' ויש לומר דמירי לימות המשיח" מזה מוכח דימות המשיח, שהוא ראשית הגאולה, לא תהיה גאולה שלמה כי אז עדין צריכין לערי מקלט. ואחר כך, כשיבוא משיח בן דוד, אז לא יהיה שום הרמת חרב בעולם. ופה קדוש של המגן אברהם כיוון לדרכנו ברוח קודשו.

והרב המופלג ד"ר פופר, אב בית דין קהילת שאדנקוי הקשה על המגן אברהם: הא בתורה כתיב "ונשל הברזל מן העץ" וזה ייתכן במציאות גם בלא חרב, ומה קשיא ליה למגן אברהם? ונראה לי שאינו קושיא, דהא השוגג בא ע"י שכבר היה מזיד, כפרוש רש"י בפרשת משפטים על הפסוק "והאלוקים אינה לידו" כנודע, ואם כן- אם אין חרב- "לא יאונה לצדיק כל און". ועוד, שגואל אדם וודאי לא ישא חרב, שאחרי שאין יצר הרע בעולם ידע גואל אדם שאין בו [=ברוצח בשוגג] עוון אשר חטא, ושפיר מוכרחין לתירוצו של המגן אברהם..."

של"ה תולדות אדם בית דוד (קמא)

ובזה יתורץ קושיא שהיתה קשה לי מימי, בפרשת שופטים כתיב (דברים יט, ח - ט) 'ואם ירחיב ה' אלהיך את גבלך וגו' ויספת לך עוד שלוש ערים', פירש רש"י (שם, והוא מספרי שם קפה) הרי תשע, שלש בעבר הירדן, ושלש בארץ כנען, ושלש לעתיד לבוא. ותמיהה, כי בבוא השלמות הזו בודאי לא יקרה שום רע, אפילו כי הרע יכלה מהעולם, ולא יהיה רק טוב בהחלט.... **על כן נראה, שכל ההצלחות הגדולות לא יהיו תכף בביאת הגאולה, רק בהמשך זמן, שתתרבה הדעה בישראל, ויבאו למעלת כתנות או"ר - באל"ף** (בראשית רבה פ"כ ס"ב), אז תבטל הקליפה מכל וכל, ויתקיים 'יורד מים עד ים', ואז יתבטלו כל הקרבנות זולת תודה, ואז לא יצטרכו לערי מקלט.....

הקדמה לעץ הדר

אותם אשר לא יוכלו להתבונן במעשה ד' הגדול אשר הוא עושה על אדמת הקודש יחשבו שאי אפשר לדרוש לציון ולבקש את בנינה ע"י בניהם אשר נדדו ממנה ונפצו בגולה, ששבו אליה, כ"א כשנבקש את הנמנע, את מה שהוא חוץ לטבע האדם והמציאות, בבחירה האנושית בקביעות והיינו **שיהיו דוקא כל העם כולו ת"ח ותמימים**, ושכחו כי הכתוב אומר גם על העתיד המזהיר "אם ירחיב ד' אלקיך את גבולך כאשר נשבע לאבותך ונתן לך את כל הארץ אשר דבר לתת לאבותך, כי תשמר את כל המצוה הזאת לעשותה אשר אנכי מצוך היום לאהבה את ד' אלקיך וללכת בדרכיו כל הימים, ויספת עוד שלש ערים על השלש האלה ולא ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר ד' אלוקיך נותן לך נחלה והיה עליך דמים" [דברים י"ט] **הרי אפילו המעלה היותר עליונה של הכלל אינה יכולה להתכונן כאם כשימצא בקרבו - עד אשר יתעלה העולם ורוח הטומאה יבוער מן הארץ, - אנשים פחותים ומגושמים**, שסוף כל סוף אפילו מקרה רצח בשגגה איננו עלול לבא ע"י אנשים רוחניים ומופלגים מההמוניות, כדאמרינן בטעמא דשלש ערים בעבר הירדן, שהוא יותר מכפי הערך של כל א"י משום דבגלעד נפישו רוצחים [מכות י"א]. וכשם שבגוף האדם אין הקדושה מתקיימת כ"א ע"י קיבוץ כל הכחות כולם החומריים והנפשיים הטובים והרעים שרק ע"י הכללות יבוא השלמות, כן אין כנסת ישראל מתעטרת על אדמת הקודש כ"א בכל כחותיה "בעת ההיא נאם ד' אהיה לאלקים לכל משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם". [ירמי כ"ה] **ודוקא ע"י החומר הגס הנמצא תוכר פעולת האורה והקדושה העליונה, המזככת אותו** "וכל תענית שאין גו מפושעי ישראל אינו תענית" [כריתות ו:]: "העושין פרות יהיו זקוקין לשאין עושין ושאין עושין פירות יהיו זקוקין לעושין פירות, ואין אדם יוצא יד"ח בהן עד שיהיו כולן באגודה אחת שנאמר הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". [מנחות כ"ז].

המלך עומרי:

דרשת ציון

נשים נא עין כמה גדול **שכר העוסק בישוב ארץ ישראל**. מצינו בתנא דבי אליהו, וזה לשונו "פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש הגדול בירושלים לפני חכמים, אמרתי להם: רבותי, מה נשתנה עומרי שר צבא ישראל מכל אשר היו לפניו, שלא הושיבו מלך בן מלך (בעשרת השבטים) עד שבא עומרי וישבו לו שלושה מלכים על כסאו? אמרו לי: לא שמענו. אמרתי להן: **רבותי, שכרו (היה מפני) שייסד**

[שיתר/הוסיף] עיר גדולה בישראל, והייתה בדעתו: כשם שירושלים למלכי יהודה- כך שומרון למלכי ישראל, שנאמר " וייקן את ההר שומרון מאת שמר בככריים כסף, ויבן את ההר ויקרא את שם העיר [אשר בנה על- שם שמר אדוני ההר שומרון] לפיכך ישבו לו שלשה מלכים על כסאו, ... מאתיים ושלושים ושנים מלכים עבדו אותו.

ואם שר הצבא עומרי אשר רק לכבודו עשה, שיהיה העיר לו ולמלכי ישראל כירושלים ליהודה, עם כל זה היה שכרו רב מאוד- אף כי [=קל וחומר] מי שעתה לשם שמים בשביל ישראל עם סגולתו, להושיב ערים נהרסות, כי שכרו עד אין קץ וחקר, עין לא ראתה אלוקים זולתך. [וכן עיין ב"אם הבנים שמחה" עמוד סא]

יפתח השופט:

מתוך התורה הגואלת - השגחה האלוקית בסדר המנהיגות

רבונו של עולם, קורא הדורות מראש של עם ישראל, וכל דור, יש לו את המנהיג שלו. ישנם מצבי דורות שונים, ישנם סיבוכים ומצבים מיוחדים, וישנם מנהיגים מיוחדים בכל מצב. העולם אינו הפקר! סדרי הדורות בעם ישראל, גם הם לא הפקר, ומסתמא יש ענין, שמופעים בעם ישראל מנהיגים מיוחדים.

בספר שופטים (פרק יא) "ויפתח הגלעדי היה גיבור חיל והוא בן אשה זונה, ויולד גלעד את יפתח. ותלד אשת גלעד לו בנים ויגדלו בני האשה ויגרשו את יפתח ויאמרו לו: לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה אחרת אתה. ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו. ויהי מימים וילחמו בני עמון עם ישראל. ויהי כאשר נלחמו בני עמון עם ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב. ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון... וישימו העם אותו עליהם לראש ולקצין.. ותהי על יפתח רוח ה' ויעבור את הגלעד ואת מנשה ויעבור את המצפה גלעד וממצפה גלעד עבר בני עמון".

מי היה יפתח? הוא היה מגלעד. לא ממקומות המובחרים שבקדושת ארץ ישראל. הוא היה בן אשה זונה. מי היו חבריו? "ויתלקטו אל יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו". מה היה מעלתו? "היה גיבור חיל". בהסתכלות פרטית, מצומצמת, יפתח היה איש זול מאוד, קל מאוד. זה מפורש בפסוקים. אבל כאן הטעות. הדבר לא מתחיל מהפרט, הוא מתחיל מהכלל, משמי מרומים. מתוך סדר מנהיגות האלוהי שבעם ישראל, שבכל הדורות, מופיע יפתח כגיבור חיל, ומתוך כך הזקנים והעם פונים אליו: תהיה לנו לראש. בסדר השגחה העליונה של ריבונו של עולם, קורא הדורות מראש, מסודר יפתח למנהיג. ומכאן המשך בתורה שבע"פ, במסכת ר"ה: שמואל הוא המשך של משה ואהרן, המשך של "קוראי שמו" "משה ואהרן בכוהניו ושמואל בקוראי שמו". שמואל הוא מסדר המלכות בעם ישראל. ובאים חז"ל ואומרים: "יפתח בדורו כשמואל בדורו". זה מזעזע, מרעיש. יפתח בדורו הוא המנהיג, הוא יונק כוחו מכלל ישראל, ומתוך כך, הוא נפגש עם רוח ה'. צריך להקשיב היטב לעניינים המצללים כאן. העולם איננו הפקר! סדר המנהיגות בישראל איננו הפקר! מכאן צריך ללמוד אל"ף ב"ת ממש.

מתוך כך עלינו להתבונן בדורנו. זכינו, ברוך ה', לעצמאות. זה לא מקרה. אנחנו לא מקריים. ריבונו של עולם מוריד מלכים ומושיב מלכים, והופך מהפיכות ממזרח שמש ועד מבואו, כדי להביאנו לעצמאותנו. זוהי המדינה שבן גוריון הכריז עליה לפני כמה שנים לפני כל אומות העולם, במוזיאון בתל אביב. בו גוריון היה אפיקורס, הכרתי אותו. **במובן הדתי הוא היה אפיקורס.** ואף- על- פי- כן, "בכל עושה הקב"ה שליחותו". יש סדרי נשמות, והוא זכה להיות האיש המסדר עצמאותנו. כך הם גלגולי הדברים, של המעשה הנפלא והנורא הזה של הקב"ה, להודיע לאומות העולם, שקם שלטון ממשלתי של עם ישראל, על הארץ הזאת שלנו.

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש:

אם הבנים שמחה עמוד קיד

עמדו כל המפרשים על כפל הלשון "שאלתי" ו"אותה אבקש" מהו שאלה ומהו ובקשה הלא אחת הוא.... שאלה – היא תפלה ששואל מהי"ת משאלות לבבו, מה שמתאוהו בליבו. בקשה – היא בפעל והמעשה, הוא מבקש ומחפש דבר שחפץ להשיג... דכיוון דלא התעסקו בזה כלל לשוב לארצנו הקדושה, על כן לא הייתה תועלת לתפילתנו לחוד שהתפללנו עד כה, ועל כן לא ראינו סימן לטובה אבל אם אנו נעשה את שלנו גם בפעולות ובמעשים, אז יבוא לנו עזר מהשמים... וז"ל החבר בספר הכוזרי: "העוון הזה מנענו מהשלמת מה שידענו בו בבית שני, כי כבר ראוי היה העניין האלוקי לחול כאשר בתחילה, אלו היו מסכימים כולם לשוב בנפש חפצה. אבל שבו מקצתם ונשארו רובם בבל... ואין דיברנו "המחזיר שכינתו לציון" "והשתחוה להר קודשו" אלא כצפוף הזריר שאין אנו חושבים מה שנאמר בזה. "עכ"ל הזהב.